

Studenten werven voor een 'werkend leren'-traject Hoe maak je studenten enthousiast voor een Mkb-route in het hbo?

De vraag van mkb-bedrijven naar hooggeschoold personeel dat beschikt over nieuwe kennis en vaardigheden voor de veranderende arbeidsmarkt is groot. Krapte op de arbeidsmarkt zorgt aan de andere kant voor vraag naar snel inzetbare medewerkers. De Mkb-route in het hbo stimuleert werkend leren in het hbo en is een aantrekkelijke optie voor de doorstroom van mbo bbl-studenten, havisten en vwo'ers. Ook bieden de opleidingsroutes kansen voor op-, om- en bijscholing van zijinstromers en werkenden met een mbo-diploma.

Wanneer studenten een hbo-opleiding volgen terwijl ze werken, krijgen ze het beste van twee werelden: een of twee dagen in de week studeren, en de andere dagen werken en leren bij een bedrijf en een salaris verdienen.

Mbo-studenten lopen tijdens hun opleiding vaak stage in een mkb-bedrijf of zijn daar al aan het werk. Voor hbo-studenten (vanuit mbo én havo/vwo) is een stage- of werkplek in het mkb niet vanzelfsprekend. Terwijl het mkb ook hun veel te bieden heeft! Een Mkb-route in het hbo kan hbo-studenten helpen bij het optimaal benutten van een werkplek als leerplek. Daarnaast willen ook mbo-studenten en (in beperktere mate) havisten een vervolgstap in het hbo in combinatie met betaald werk doen.

Op een aantal hogescholen worden al Mkb-routes aangeboden. In deze handreiking delen we hun ervaringen en best practices en verspreiden we de kennis die zij hebben opgedaan.

1.1 Wat is de Mkb-route in het hbo?

De Mkb-route is een hbo-opleiding waarin werken en leren tegelijkertijd plaatsvinden én inhoudelijk met elkaar verbonden zijn. Een hbo-student is of komt in dienst van een mkb-bedrijf en wordt daar, werkend en lerend, opgeleid voor een formele graad in het hoger beroepsonderwijs. Dit kan een Associate degree (Ad) of bachelordiploma zijn. Beide hebben een erkend hbo-diploma. Tegelijkertijd volgt de student parttime onderwijs op een hogeschool. Een Mkb-route in het hbo is:

- een tweejarige Associate degree (Ad)* of vierjarige bacheloropleiding in het hbo, die beide leiden tot een erkend hbo-diploma;
- waarin leren en werken tegelijkertijd plaatsvinden en met elkaar verbonden zijn, net als in de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) in het mbo;
- het grootste deel van het leren op de werkplek plaatsvindt;
- de student een salaris van de werkgever ontvangt;
- het werkend leren wordt vastgelegd door een samenwerkingsovereenkomst (de zogenaamde tripartiete overeenkomst) tussen student, hogeschool en mkb-bedrijf;
- bedrijven, brancheverenigingen en hogescholen samen betrokken zijn bij het vormgeven van het opleidingstraject.

Binnen deze kaders variëren de Mkb-routes in het hbo in opzet, inrichting en uitvoering, al naar gelang de behoefte van bedrijven en studenten in een regio of sector en de keuzes van de hogeschool.

* Een Associate degree-opleiding (Ad) is een tweejarige duale of deeltijd-hbo. Qua eindniveau zit de Associate

degree (hbo niveau 5) tussen een mbo-4 en een bachelor (6) in. Een Associate degree is vaak praktijk- en beroepsgericht dan een hbo-bacheloropleiding. De student leert problemen herkennen en bedenkt hoe deze opgelost kunnen worden en maakt daarmee het verschil op de werkvloer. Theorieën uit vakgebieden worden toegepast op situaties in de praktijk en de opleidingsprogramma's sluiten goed aan op de vraag vanuit het bedrijfsleven. Hbo-instellingen ontwikkelen Ad-opleidingen in nauwe samenwerking met het werkveld en roc's.

Studenten kunnen na het behalen van een Ad-diploma direct of op een later moment instromen in een hbo-bacheloropleiding. Afhankelijk van hoe verwant de bachelor is aan de Ad kunnen zij na twee of meer jaren het bachelordiploma behalen. Voor zowel de Ad als de bachelor ben je in het hbo toelaatbaar vanaf een mbo-4- of hoger diploma. Er kan (voor een havodiploma) sprake zijn van aanvullende eisen.

1.2 Waarom een Mkb-route in het hbo?

Een Mkb-route is interessant voor studenten, hogescholen en voor bedrijven en hun werknemers:

Voor studenten en werknemers:

- Afgestudeerde mbo-4 studenten kunnen zich verder ontwikkelen en kunnen dit doen in combinatie met een baan en salaris.
- Gediplomeerde havisten die zich goed willen voorbereiden op de arbeidsmarkt en zich nog willen doorontwikkelen maar niet fulltime willen studeren, kunnen studie en werk combineren.
- Studenten (bijvoorbeeld havisten) die uitvallen uit een voltijd hbo-opleiding kunnen eventueel toch in een deeltijd- of duale Ad of bachelor hun hbo-studie afronden en het diploma behalen terwijl zij al aan het werk zijn.
- Huidige medewerkers die werken op mbo-4-niveau of hoger kunnen in combinatie met hun werk de stap naar het hbo maken.
- Huidige medewerkers die werken op hbo-niveau maar nog geen hbo-diploma hebben, kunnen hun doorontwikkeling (werkend leren) verzilveren met een hbo-diploma.
- Werkenden of werklozen met een minimaal een mbo 4- of vo-diploma die zich willen omscholen (zijnstromers) kunnen dit ook in een Mkb-route doen.

Voor hogescholen:

- Hogescholen kunnen meer mensen de kans geven de stap naar het hbo te maken, en met name degene die zich wil doorontwikkelen in combinatie met werk (starters én ervaren werkenden). Hogescholen worden daarmee toegankelijker voor nieuwe doelgroepen.
- Hogescholen kunnen de bekendheid van het opleidingsaanbod voor werkenden vergroten en daarmee de instroom in deze opleidingen versterken.
- Hogescholen kunnen hun agenda rond 'een leven lang ontwikkelen' en flexibilisering van opleidingen voor werkenden concrete invulling geven.
- Hogescholen kunnen opleidingen beter laten aansluiten op de arbeidsmarkt.
- Hogescholen kunnen de samenwerking met bedrijven versterken, waardoor de inhoud van de opleidingen sneller kan meebewegen met ontwikkelingen in het vakgebied en op de arbeidsmarkt.

Voor bedrijven:

- Bedrijven kunnen nieuwe medewerkers aantrekken en bestaande medewerkers behouden.
- Bedrijven kunnen het werk- en denkniveau van hun medewerkers helpen versterken.
- Bedrijven kunnen hun leercultuur versterken en een aantrekkelijker werkgever worden.
- Bedrijven kunnen hun innovatiekracht vergroten.
- Bedrijven worden met deze concrete aandacht voor human capital weerbaarder en wendbaarder.
- Bedrijven kunnen hun relatie met opleiders verbeteren en bijdragen aan een betere aansluiting tussen theorie en praktijk.
- Bedrijven kunnen zelf actief bijdragen aan de ontwikkeling van hun medewerkers en die van hun bedrijf.
- Bedrijven dragen bij aan het ontwikkelen van vakmanschap voor de hele sector.

1.3 De voordelen voor studenten

Bij de communicatie richting aankomende studenten is het belangrijk om de voordelen van de Mkb-route voor hen te benadrukken. De voordelen voor studenten zijn:

- Je combineert werken en leren (meestal een dag studeren en vier dagen werken). Dat betekent dat elke week afwisselend is. Dat is bijvoorbeeld aantrekkelijk voor studenten en werknemers die er tegenop zien om voltijds te studeren.
- Je haalt een erkend hbo-diploma door het volgen van een tweejarige associate degree (Ad) of vierjarige bacheloropleiding.
- Je krijgt salaris van het mkb-bedrijf waar je werkt, omdat je een vaste baan hebt.
- Je doet kennis en ervaring op die steeds meer gevraagd wordt in vacatures.
- Je kunt alles wat je leert direct toepassen in de praktijk.
- Vaak kun je na het behalen van je diploma in dienst blijven of doorgroeien in het mkb-bedrijf.
- Werken in een mkb-bedrijf geeft je een brede verantwoordelijkheid. Ondernemerschap, eigenaarschap en denken in oplossingen staan centraal binnen mkb-bedrijven.
- Er gebeurt veel binnen mkb-bedrijven, waardoor elke dag anders is. Zij krijgen bijvoorbeeld steeds meer te maken met complexe klantvragen, technologische ontwikkelingen en digitalisering. Dit vergt een hoge mate van flexibiliteit van het bedrijf en zijn werknemers.
- In het mkb ligt in tegenstelling tot in grotere bedrijven de nadruk veel meer op je rol dan op een functie. Samen met collega's werk je aan resultaat, waarbij doorgaans veel ruimte is voor eigen initiatief.
- Mkb-bedrijven hebben een informelere cultuur en de communicatielijnen zijn kort. Hierdoor heb je binnen het mkb veel meer invloed en zicht op het eindresultaat van je werk.

1.4 Behoeft van het werkveld inventariseren

Een belangrijke eerste stap voor een hogeschool die een Mkb-route wil gaan ontwikkelen is om inzicht te krijgen in de behoefte in het werkveld aan deze Mkb-route. Die behoefte kun je op verschillende manieren in kaart brengen:

- een gespreksronde met individuele mkb-bedrijven (met juist ook teamleiders/voormensen aan tafel);
- samenwerking met een sectorale of regionale werkgeversvereniging;
- samenwerking met een lectoraat;
- agenderen bij al bestaande werkveldadviescommissies;
- en (aanvullend) uitgebreider marktonderzoek, dat soms deels door huidige studenten kan worden uitgevoerd.

Hogescholen kunnen bij dit onderzoek en bij het maken van een verbinding met relevante partners hulp krijgen vanuit het landelijke programma Mkb-route in het hbo. Let op: initieel enthousiasme is geen garantie voor een succesvol vervolg. Het is verstandig om in te zetten op gezamenlijk optrekken en het krijgen van een gezamenlijk commitment voor een Mkb-route. Een branchevereniging en/of een regionale werkgeversorganisatie kan hier een belangrijke rol in spelen.

Zie ook het thema Visie en concept.

1.5 Verschillende doelgroepen aanspreken

Bij het werven van studenten is het belangrijk om goed voor ogen te hebben welke doelgroepen je wilt aanspreken. Die zijn immers vaak heel verschillend! Deelnemers van de Mkb-route in het hbo hebben doorgaans heel verschillende achtergronden: het kunnen studenten zijn die mbo-4 hebben afgerond, scholieren die de havo nog gaan afronden, hbo-studenten die dreigen uit te vallen, maar ook werkenden met een mbo-diploma die willen doorleren of zich willen omscholen, of werknemers die al op hbo-niveau werken en hun kennis en ervaring willen 'verzilveren' met een diploma.

Bij de werving van de verschillende doelgroepen moet worden gevarieerd in wervingskanalen, toon van de communicatie en boodschap. Een jongere voelt zich misschien aangesproken door het woord 'student', een werknemer van veertig ziet zichzelf eerder als 'werkende die leert', zo blijkt uit onderzoek van Motivaction.

Wervingskanalen

Een deel van de werving moet zich richten op vo- en mbo-scholen, andere op bedrijven. Leerlingen en studenten kun je bereiken via hun school (bijvoorbeeld via de decaan of LOB-begeleider), maar ook direct, bijvoorbeeld via social media. Werkenden kun je via het bedrijf waar ze werken en hun leidinggevenden bereiken, maar ook hen kun je direct aanspreken (onder meer via social media).

Toon

De aanspreektoon en zelfs de woorden die je gebruikt in de werving vereisen speciale aandacht. Zo zien werkenden zichzelf niet als student. Wanneer je ze wel zo aanspreekt, zal je boodschap langs hen heengaan. Andersom geldt: voor veel leerlingen en studenten is een werkend leven nog een ver-van-mijn-bed-show. Zij zullen zich eerder aangesproken voelen door communicatie die benadrukt dat de opleiding een goede begeleiding biedt en een diploma wanneer zij de opleiding helemaal doorlopen.

Vanzelfsprekend zal ook het direct werven van werkenden op een andere toon en met een andere boodschap moeten gebeuren dan wanneer je je op het mkb-bedrijf en de werkgever richt. Gebruik bij het werven van werkenden in ieder geval niet het woord 'student', want daar zullen zij zich doorgaans niet in herkennen.

Boodschap

Studenten en leerlingen volgen op dit moment een opleiding. Een deel van hen zal verder willen leren, een deel staat te springen om aan het werk te gaan in een betaalde baan. In de communicatie naar hen is het belangrijk om te benadrukken dat juist de combinatie heel prettig kan zijn en the best of both worlds biedt: een of twee dagen naar school, en daarnaast relevante werk- en praktijkervaring opdoen én een salaris verdienen.

In de communicatie naar werkenden zullen de doorgroeimogelijkheden voorop moeten staan: een werkende kan middels een Mkb-route een hbo-diploma halen terwijl hij of zij het salaris behoudt en binnen zijn eigen bedrijf en baan wordt begeleid. Zijinstromers kunnen zich met behoud van salaris omscholen naar een andere branche.

